

САБАДИН В.Я. кандидат с.-г. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
sabadinv@ukr.net

ВИДОВИЙ СКЛАД ЗБУДНИКІВ ХВОРОБ НАСІННЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО В ЦЕНТРАЛЬНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Україна є одним із провідних виробників та експортерів зерна ячменю. Значну частину посівних площ займає ячмінь ярий. Однак, характерним для України є варіювання врожайності ячменю за роками. Хвороби насіння істотно знижують урожай та якість як фуражного зерна, так і посівного матеріалу. З насінням передається близько 30 % збудників хвороб.

Мікрофлора хворого колосся у центральному Лісостепу України представлена сапрофітами та напівпаразитами, які набули значного поширення в цій зоні на рослинах, рослинних рештках і в ґрунті. Наймасовіше колосся і зерно заселяють гриби родів *Fusarium*, *Cladosporium*, *Alternaria*, *Aspergillus* та інші. В період формування зерна на колосі часто зустрічаються види *Rhizopus* і *Mucor*, що свідчить про надлишкове виділення на лусочках хворого колосся простих водорозчинних легко засвоюваних цукрів. До кінця вегетації вони густо обростають грибами *Cladosporium herbarum* чи *Alternaria alternata*.

Метою роботи було визначити видовий склад збудників хвороб насіння ячменю ярого та рівень його інфікованості в умовах центрального Лісостепу України.

Видовий склад збудників хвороб та рівень інфікованості насіння ячменю ярого визначали шляхом фітопатологічного аналізу зерна. Для визначення поверхневої мікрофлори насіння пророщували в рулоні фільтрувального паперу, для визначення внутрішньої мікрофлори – висівали на агарове середовище за методиками Наумової Н.О. (1970), Білай В.Й. (1988) і Шевелухи В.С. (1988). Протягом 2016, 2017 рр. вивчали рівень ураження хворобами колосу та зерна 50 сортів ячменю ярого вітчизняної та зарубіжної селекції, які отримано з Національного центру генетичних ресурсів рослин України. Оцінку стійкості сортів проти хвороб колосу проводили в польових умовах на природних інфекційних фонах за загальноприйнятими методиками.

В ході роботи було встановлено високий рівень інфікованості мікроорганізмами зерна ячменю ярого. Виділено епіфітну групу мікроорганізмів на поверхні зерна. Це плісняві гриби родів *Alternaria*, *Mucor*, *Penicillium* і *Aspergillus*. Ураження поверхні насіння становило 63,3%. А також ендofітну мікрофлору, яка проникає всередину рослини і викликає захворювання насіння та пророслих з нього рослин. Домінували патогени, що належать до родів *Fusarium* і *Drechslera*, відповідно 54,1% і 36,8%, які є збудниками фузаріозних та гельмінтоспоріозних хвороб колосу і кореневих гнилей.

Виділено сорти ячменю ярого: Хадар, Етикет, Парнас (Україна), Josefin (Франція), Aspen, Ebson (Чехія), Varke, Adonis, Landora, Breemar, Danuta, Hanka, (Німеччина) і Vivaldi (Австрія), які мали помірну стійкість проти хвороб колоса (до 25 %) і середню сприйнятливність (до 50 %).